

L'accés i la desclassificació de documents

Resum i conclusions

En el marc del Congrés Internacional d'Arxius i Drets Humans organitzat per Arxivers sense Fronteres, l'Ajuntament de Sarrià de Ter (Girona) i la Diputació de Girona els passats dies 2, 3 i 4 d'octubre del 2008 es va tractar sobre la temàtica de l'Accés i la desclassificació dels documents públics. El Congrés va comptar amb la presència de diversos experts de l'àmbit internacional per a parlar dels projectes que s'estan desenvolupant a diferents països del món per tal de fer accessible i fer a mans dels tribunals, investigadors, historiadors, juristes i públic en general, documentació qualificada com a secreta. Aquests documents són d'extraordinària transcendència en la investigació de delictes contra la humanitat, comesos pels estats en situacions convulsives de canvis de règims democràtics a règims dictatorials o a la inversa, en conflictes bèl·lics, en genocidis, etc.

En concret es va parlar del cas de la recuperació dels arxius de les dictadures militars de Amèrica del Sud, del cas europeu de l'obertura pública dels arxius de la Stasi, nom pel qual es coneix l'antiga policia de la RDA, el de la Freedom Information Act dels EUA i la desclassificació de documents que porta a terme el National Security Archive; també es va tractar de com es va confegir i com es va obtenir la informació per a la realització del documental de TV3 "Els nens perduts del franquisme" i així mateix de l'organització de la informació dels serveis intel·ligència, la seguretat i la defensa dels estats, etc.

Com a resultat del debat i les intervencions dels ponents i del públic es van convenir les següents conclusions:

1. Reivindiquem l'elaboració d'una llei d'accés a la documentació pública que unifiqui els criteris de consulta i faciliti el dret dels ciutadans a accedir a la informació pública. En aquest sentit cal impulsar una més gran transparència de les administracions públiques que permeti una major participació i control dels ciutadans en les decisions governamentals en els règims polítics democràtics.
2. És imprescindible que s'impulsi una regulació jurídica en matèria de desclassificació.
3. dels documents públics sotmesos a greus restriccions d'accés per tal d'acabar amb les polítiques indiscriminades de secretisme, basades en una manca de limitació temporal de la restricció.
4. És necessari que els arxius s'organitzin d'acord amb la metodologia arxivística que emana del Consell Internacional d'Arxius per tal de garantir un tractament documental correcte, que faciliti la seva preservació i sobretot l'accessibilitat i la difusió dels documents a tots els ciutadans.
5. Demanem als organismes públics que destinin els recursos materials, humans i econòmics necessaris per tal de superar els obstacles que impedeixen que el lliure accés a la documentació sigui una realitat.
6. Els documents dels arxius han de fer possible el coneixement de la veritat i dels fets ocorreguts en el passat. Així mateix, han de permetre que els ciutadans puguin exercir els seus drets -individuals i col·lectius- i, si és necessari, que puguin utilitzar les proves documentals com a testimonis per a reclamar la restitució de la seva dignitat i exigir el dret a la veritat i a la justícia davant els poders públics.
7. Cal organitzar i preservar els documents produïts en el marc de l'acció repressiva dels règims totalitaris i molt especialment, els produïts pels òrgans policials i militars encarregats d'executar

aquesta repressió, com una de les prioritats de les societats democràtiques per tal que els ciutadans puguin exercir els seus drets.

8. Més enllà de la creació de Centres o Museus de la memòria instituïts amb finalitats exemplaritzants i d'abast pedagògic i adreçats als ciutadans en general, la creació d'institucions específiques per organitzar i fer accessibles els documents de la repressió han de tenir caràcter transitori i el seu contingut ha de ser transferit finalment de manera ineludible a les institucions arxivístiques nacionals pertanyents al sistema públic d'arxius de l'estat.
9. La preservació i conservació dels arxius esdevé la condició indispensable per a garantir la memòria històrica i col·lectiva de les persones com a part integrant de la identitat cultural i del patrimoni documental de la humanitat.
10. Els governs han de fomentar la funció social i democràtica dels arxius com a factors essencials que estan al servei dels ciutadans i en garanteixen els seus drets, d'acord amb els principis que emanen de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948).